KEHA-keskus

lausunto

8.11.2024

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta 12.11.2024

## KEHA-keskuksen asiantuntijalausunto HE 169/2024 vp

KEHA-keskus kiittää mahdollisuudesta asiantuntijalausunnolle hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä kausityöntekijöinä työskentelyä varten annetun lain 1 ja 24 §:n muuttamisesta.

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä kausityöntekijöinä työskentelyä varten annettua lakia. Lain soveltamisalaa ja asetuksenantovaltuutta muutettaisiin siten, että luonnontuotteiden keruu voitaisiin valtioneuvoston asetuksella lisätä sääntelyn piiriin. Esityksen tavoitteena on saattaa luonnonmarjankerääjät normaalien maahantulomenettelyiden piiriin, sisällyttämällä luonnonmarjanpoiminta kausityölain soveltamisalaan. Lisäksi tavoitteena on korjata kausityölain soveltamisalaa, niin että se paremmin vastaa alakohtaiseen tarpeeseen kausittaiselle työvoimalle.

KEHA-keskus kannattaa esitettyjä muutoksia.

Samanaikaisesti muutos tarkoittaa entistä moninaisempia vaihtoehtoja kerääjäksi saapumiseksi, minkä vuoksi tilannekuvan ylläpitoa ja seurantaa on tarpeen kehittää. Työlainsäädäntöä sovellettaisiin silloin, kun kyse on työsuhteesta (työntekijän oleskelulupa). Marjalaki jää toistaiseksi nykymuodossaan voimaan tarjoamaan vähimmäissuojaa niille ulkomaalaisille, jotka itsenäisesti keräävät metsämarjoja ja jotka eivät tarvitse oleskelulupaa tai viisumia maahan saapumiseen, tai jotka jo oleskelevat Suomessa jonkin oleskeluluvan turvin, silloin kun kerääminen kuuluu marjalain soveltamisalaan (lain 2 §). Tässä esityksessä ehdotettavien muutosten myötä on tarkoitus, että luonnonmarjanpoimintaan kolmansista maista saapuvat olisivat jatkossa pääasiassa työsuhteisia kausityöntekijöitä.

Luonnontuotteita keräävien ulkomaalaisten oikeudellisesta asemasta annetun lain (487/2021) 8 §:ssä säädetään työ- ja elinkeinotoimiston tehtävistä luonnontuotteiden keruun alalla. Kyseinen tehtävä siirtyy KEHA-keskukseen 1.1.2025 alkaen. KEHA-keskus pitää tärkeänä, että tulevissa lainsäädäntöhankkeissa otetaan tarkasteluun myös marjalain tarvitsemat välttämättömät muutokset. Kerääjien ansiotaso ja työolosuhteet ovat herättäneet keskustelua alusta lähtien, ja vuosien mittaan on esiin noussut epäilyjä ihmiskaupasta. Osa näistä epäilyistä on johtanut oikeuskäsittelyihin ja tuomioihin. Taatusta ansiotasosta ei säädetä nykyisessä marjalaissa. Laissa säädetään siitä, että voidakseen kutsua kerääjiä maahan, yrityksen tulee olla luotettava siten kuin lain 5 §:ssä säädetään. Käytännössä luotettavuusarvio, jonka TE-toimisto (1.1.2025 alk. KEHA-keskus) tekee, pohjautuu yrityksen taloudellisten velvoitteiden hoitamiseen. KEHA-keskus katsoo, että taloudellisten

velvoitteiden selvittäminen on riittämätön työnantajan luotettavuusarvioksi. Vuoden 2022 syksyn vakavien rikosepäilyjen myötä onkin käynyt ilmi, että marjalailla ei pystytä riittävästi vastaamaan alalla esiintyviin hyväksikäyttöongelmiin. Luotettavuusarvioinnissa on tällä hetkellä haasteellista ottaa huomioon ilmi tulleita ihmiskauppaepäilyitä, muita rikosepäilyitä tai -tuomioita eikä myöskään kerääjiltä saatua tietoa muusta mahdollisesta epäasiallisesta kohtelusta tai toiminnasta.

Tämä asiakirja on hyväksytty viraston sähköisessä asianhallintajärjestelmässä. Asian on esitellyt TE-palvelut ja kotoutuminen yksikön johtaja Jaakko Westerlund ja ratkaissut KEHA-keskuksen johtaja Heikki Heikkilä.

Jakelu

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta